

DEN RØDE PIMPERNELL

RIKSTEATRET

«ASKELADDEN»

DEN RØDE PIMPERNELL

dramatisert av Tor Åge Bringsværd
fritt etter Baronesse Orczys roman
Musikk: Per Christian Revholt

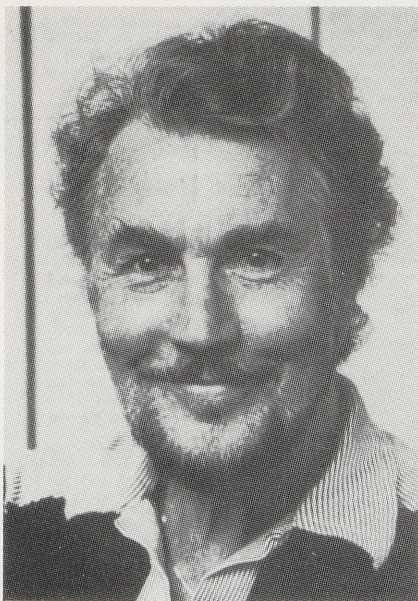
Regi	KNUT RISAN
Scenografi	DAG FROGNER
Kostymedesign	WILLIAM
Koreografi	ELIN OSJORD
Gevær-drill	KJELL MOAN
Musikalsk ledelse og innstudering	PER CHRISTIAN REVHOLT
Masker	HANNE REVOLD
Språkkonsulent	DAG GUNDERSEN

I ROLLENE:

Sir Percy Blakeney	STEIN GRØNLI	Inspisient/turnéleder	Preben H. Landmark
Lady Marguerite Blakeney	BIRGITTE VICTORIA SVENDSEN	Scenemester	Peter Teichert
Armand St. Just, hennes bror	HARALD DYBSJORD	Teknikere	Tom Eddie Brudvik Thomas Calmeyer
Sir Andrew Ffoulkes	KIM KALSÅS	Lysmester	Ketil Akerø
Lord Anthony Dewhurst	AUDUN MELING	Lyd	Terje Pettersen
Grevinnen av Tournay	PER SKIFT	Rekvisitter	Mette Jacobsen
Jean, deres sønn	SIGRUN ENGE	Suffli	Liv Karlsen
Suzanne, deres datter	PREBEN DIETRICHSON	Kostymevedlikehold	Runa Flaa Lise Gundersen
Fengselsdirektør	SUSANNE FUHR	Hår/sminke	Lillian Winther
Sersjant Bibot	CARSTEN BYHRING		
Chauvelin	INGOLF KARINEN	Forestillingen varer ca. 2 timer med pause.	
Kunstmaler	JAN FROSTAD	Kostymer og dekorasjoner er laget på Riksteatrets verksted under ledelse av Solveig Engh og Johannes Markeng/Jens Melsom.	
Prinsen av Wales	PREBEN DIETRICHSON	Fotografiering og lydbåndopptak er ikke tillatt under forestillingen.	
Lord Grenville	KNUT ØRVIG		
Brogard, vertshusholder	INGOLF KARINEN		
1. Adelsdame	KNUT ØRVIG		
2. Adelsdame	BERIT KULLANDER	Programredaktør	Else Martinsen
James, en tjener hos Sir Percy	KRISTIN DEHLI MCBONE	Lay out	Svein Hansen
I ORKESTERET:	TOM EDDIE BRUDVIK	Foto	Frits Solvang
Jens Petter Brambani	Fløyte og klarinett	Trykk	Enersens Trykkeri a.s, Oslo
Kay Hartvigsen	Bass og musettetrekkspill		
Eivind Olsen	Slagverk		
Erik Wesseltoft	Gitar og el.bass		
Per Christian Revholt	Piano og key-boards		

Premiere i Drammen, 23. februar 1985.

Knud Risan

Velkommen til forestillingen!

I kveld går vi 200 år tilbake i tiden. Vi er i 1792, midt i den blodige franske revolusjon. En begivenhet som har hatt stor betydning helt opp til vår tid. Som i dag er tiden fylt av motsetninger: fattig - rik, godt - ondt, den sterke - den svake. Vi skal møte mennesker med forskjellige forutsetninger, fra forskjellige land - vi skal fortelle historien om *Den Røde Pimpernell* - den ene som synes «begivenhetene begynner å gå litt usportslig for seg», og som med stort mot og atskillig list napper byttet fra giljotin og bøddel. Menneskelighet mot makt. Denne romanhelten - i slekt med Robin Hood, Arséne Lupin, James Bond — ja gjerne Gjest Baardsen — har baronesse Orczy udødeliggjort.

Tor Åge Bringsværd har skrevet dette skuespillet for Riksteatret. Per Chr. Revholt har komponert musikken og sangene. Vi tre hadde et godt samarbeide i fjor med *Mowgli* etter Kiplings «Jungelboken».

Å føre en bestselger som i generasjoner har vært folkeei, over til scenen kan by på problemer. Det sitter et publikum som venter å få sine barndoms/ungdoms inntrykk og opplevelser innfridd fra scenen. Mange er de som har smuglest om Sir Percy og Lady Marguerites meritter i lommelyktens skinn under dynen, og mange har i dag ikke hørt verken om dem eller M. Chauvelin. Så lar vi spenningsromanens personer og virkelighet entre scenen.

Vi er i 1792. Europa er i smeltedigelen. Nye tanker om «frihet, likhet, brorskap» får sterkere feste. Folket begynner å reise seg — de privilegerte holder på sitt. «Forholdet mellom fattig og rik er det eneste revolusjonære element i verden». Uhyggelig er setningen: «Det må jo komme noe vondt, men vé den fra hvem det vonde kommer». Menneskenaturen er i forferdende grad lik seg selv. Hva i oss er det som lyver, myrder, stjeler? Hvem av oss er det som ikke så inderlig vel «tåler den urett som ikke rammer oss selv?»

Hvor er helten? Hvem er skurken? Historiens dom felles ikke i teatret. På scenen er vi alle mennesker. Og «menneskenes hjerter forandres aldeles intet i alle dager,» sier Sigrid Undset.

Teatret gir rom for drøm og fantasi. Og scenens rom gir liv til det levende ord, til musikk, farger, spill. I teatret møter mennesket mennesket.

Ja, det privilegium har teatret fremfor noen kunstart — syntesen av menneskelig uttrykk — gitt i direkte møte med formidler og mottaker. For en teaterforestilling blir til på scenen — hver kveld ny i samklang og samarbeid med publikum i salen. Uten publikum er også teatret en umulighet.

En bok kan når som helst tas fram fra bokhyllen, et bilde kan vi når som helst se på, der det henger på veggen, grammofoonplaten står parat i skapet, båndet ligger i kassettspilleren...

Men teatrets virkelighet lever i scenens lys og i publikums påsyn. Og ender der. Den lever videre i tilskuerens sinn — og det er ikke alltid et dårlig liv.

Mange er de teaterforestillinger jeg kan ta fram fra erindringen og leve videre på i et, to eller tjué år etter. Og se dem — gjenkalle dem — klarere enn noe videoopptak, fordi det har grepet fatt i noe vesentlig, gitt meg en opplevelse der og da, som sinnet har mottatt, og har vokset sammen med personligheten.

Teater — hva er teater? Det er et spørsmål som er forsøkt besvart et par tusen år. Og som alt levende har teatret vært under forvandlingens lov — og like lenge har teatret vært spådd død og undergang.

Det levende teater har vært truet av de levende bilder — av filmen — av lyden — av radioens bølger og fjernsynets ståler, men hver gang har den som fugl Fønix reist seg av asken til nytt liv — i en ny virkelighet.

Og teatret har skapt et behov. Et behov for kontakt, for nærhet, for språk, for øyeblikkets opplevelse. Og dette behov viser seg sterkt i krisetider. Under okkupasjonstiden 1940—45 var skuespillerne og norsk teater et av de viktigste forsvarsverker for vår nasjonale bevissthet. I 1791 var det fem teatre i Paris. I 1799 var tallet steget til 45. Når verden går på tverke, øker behovet for kunst. «Ein kan ikkje gjera noko nyttigare enn å gå i teater» sa kirkeminister Lars Moen i 1950-årenes Norge.

Et ungt Riksteaterensemble ønsker ungdom i alle aldre velkommen til teatret!

Knud Risan

Baronesse Orczy

Hvem var baronesse Orczy?

Emma Magdalena Rosalina Maria Josefa Barbara Orczy var eneste barn av baron og baronesse Felix og Emma Orczy. Hun var britisk-ungarsk, født 23. september 1865 i Tarna-Ors i Ungarn. Hennes far var komponist, og hun ble tidlig kjent med komponistene Liszt, Wagner og flere som besøkte hjemmet. Enda hun ikke snakket et ord engelsk før hun var 14 år, skrev hun senere alle sine romaner, noveller og skuespill på engelsk. Hun studerte i Bryssel, Paris og i London. Baronesse Orczy tenkte nok å bli kunstmaler, for i London studerte hun ved West London School of Art og Heatherley School of Art. Flere av hennes malerier har vært utstilt ved Royal Academy i London.

I slutten av 1890 startet hun sin forfatterbane og skrev i hovedsak noveller til populære tidsskrifter. Skuespillet *Den røde pimpernell* forfattet hun sammen med sin mann, kunstneren Montagu Barstow, og stykket ble oppført i London 1905. Samme år omskrev hun *Den røde pimpernell* til roman, og boken ble en bestseller. *Den røde pimpernell* ble filmet mange ganger. Allerede i 1917 ble det laget en stumfilmversjon. Mest kjent er Harold Youngs film i 1935 med Leslie Howard i hovedrollen. Baronesse Orczy ble 82 år gammel. Hun skrev en lang rekke bøker om den røde pimpernell, som alle ble populære.

DEN FRANSKE REVOLUSJONEN

— i korte trekk

- 1789 Den franske stat truet av konkurs. Folket sulter. Kong Ludvig 16. sammenkaller stenderforsamlingen (dvs. adelen) den 5. mai. Tredjestanden (dvs. borgerne og bøndene) danner ny nasjonalforsamling, og forplikter seg til å gi Frankrike en ny grunnlov.. Bastillen, det forhatte fengselet og den gamle borgen, stormes den 14. juli. Denne dagen er blitt Frankrikes nasjonaldag. Nasjonalforsamlingen avskaffer privilegiesamfunnet. Den 26. august beslutter man at «Frihet, Likhet og Brorskap» skal være grunnideene i det nye samfunnet.
- 1790 — Et relativt rolig år. Flere reformer i forvaltning og rettsvesen blir innført.
- 1791 Ludvig 16. prøver å flykte, men mislykkes. Eneveldet avskaffes. Makten fordeles mellom kongen og den lovgivende forsamling. Girondinerne dvs. de revolusjonære, får makten i nasjonalforsamlingen. Beslutter bl.a. at alle emigranter som ikke har vendt tilbake til Frankrike innen årets slutt, skal betraktes som landsforrædere og dømmes til døden.
- 1792 Frankrike erklærer det anti-revolusjonære Østerrike krig, april 1792. Tuillieriene, kongens palass, stormes. Kongen fengsles 10. august. Fengslene fylles med «fiender av revolusjonen». Ca. 1200 personer myrdes i fengslene i Paris. «September-myrderiene». Den 21. september erklæres Frankrike som republikk.

Det franske folk under det eneveldige kongedømme. Samtidig karikatur fra 1789. Folket sleper – med lenker om hender og føtter og bind for øynene – på de byrder som adelen, geistligheten og kongemakten legger på det.

- 1793 Kongen henrettes på giljotinen den 21. januar. Frankrike erklærer England krig. 1. februar 1793. «Redselsherredømmet» begynner. Robespierre, lederen for jakobinerne kommer til makten. Massehenrettelser på giljotinen. Dronning Marie Antoinette halsugges på giljotinen 16. oktober.
- 1794 Maktkamp i jakobinerpartiet. Danton, tidligere en av de mektigste lederne, blir henrettet 5. april. Robespierre blir diktator. Robespierre styrtet og henrettet 28. juli. En ny periode med roligere forhold.
- 1795—99 Ny nasjonalforsamling i 1795. Styrtet i 1799 av Napoleon Bonaparte.

Ung midt i en revolusjon

Sommeren 1789 iler den 14 år gamle piken, Babette Duplay, av gårde til Palais Royal i Paris. Som mange andre parisere dras hun til slottet som eies av hertugen av Orléans. Hertugen misliker sin fetter, kong Ludvig den 16., og derfor føler befolkningen at de kan tale friere i ly av hertugens beskyttelse.

Babette Duplay var datter av en velstående snekker. Hennes søster skulle bli forlovet med selveste Robespierre, lederen for revolusjonen. I boka *For ung for revolusjonen* har hun skildret sine opplevelser av revolusjonen:

«En ung mann sprang eller ble puffet opp på en av benkene. Folkemassen ville tydeligvis at han skulle holde en tale. Den unge mannen var enkelt og lurvete kledd. Det altfor lange håret hang tufsete rundt ansiktet.

— Medborgere i Paris, ropte han. Det ble plutselig dødsstille i haven. Han talte om at minister Necker, som arbeidet så hardt for folkets rettigheter, hadde fått avskjed av kongen. Han snakket også om hvor skammelig tredjestanden ble behandlet i nasjonalforsamlingen.

Men det jeg husker best, er hvordan han sa det. Hans øyne lynte, og han kastet de brune, bustete lokkene bakover. Han slo ut med armene. Ordene nesten snublet over hverandre. Enda fortsatte de uten opphold. Jeg husker hvordan vi alle hørte på ham. Først stod vi og hvisket til hverandre. Liksom usikre på hva vi skulle tenke. Så ble vi helt stille for ikke å gå glipp av et ord. Nærmere og nærmere trengte vi oss rundt ham. Det var fare for at vi kunne ha blitt klemt i hjel...

Han minte oss om hva bøndene og de fattige måtte tåle. Mens aristokratiet levde i overdådig luksus, og til og med slapp å betale skatt! Mens det i virkeligheten var folket som underholdt dem. Til slutt kom han også med et rasende utfall mot Bastillen — fengselet der mennesker gikk til grunne bare fordi de hadde mishaget en adelsmann. Da han sluttet å snakke, brøt det løs en storm, et mektig brøl av tusen menneskestemmer. Og over alle andre skrek en høy stemme: «Til Bastillen! Slipp fangene fri! Riv ned Bastillen!»

To dager senere, den 14. juli 1789, stormet folket Bastillen, befridde fangene og drepte kommandanten.

Høsten 1793 får hun se den beryktede giljotinen. «Vi var fremme ved Place de la Revolution. Der så jeg for første gangen giljotinen. Jeg visste med en gang hva det var og mitt hjerte stoppet et øyeblikk.

En høy plattform, med en smal trapp, to høye stolper med en stor trekantet øks hengt opp mellom dem. Doktor Guillotin hadde beskrevet den i vårt hjem, og når jeg tenkte på det han hadde fortalt om de tidligere forfærdelige måter å ta liv på, husker jeg at jeg syntes dette måtte være en storartet oppfinnelse. Men jeg har aldri i mitt liv blitt så skremt som nå da jeg så den med egne øyne.

Et mylder av mennesker stod tett på den store plassen. På avstand hørtes den dove lyden av trommer. Nedover rue Royal kom en tildekket sort vogn kjørende omgitt av ryttere. Uendelig langsomt rullet den inn på Place de la Revolution og frem mot skafottet. Nå visste jeg hva som skulle skje. Jeg stod og så, uten mulighet til å bevege meg.

Jeg ville trenge meg frem gjennom menneskemassen og løpe hjem, men mine føtter var som fastvokst.

Den sorte vognen stoppet nedenfor giljotinen, og en vakt åpnet døren. En eldre mann i prestedrakt steg ut og snudde seg for å rekke en hjelpende hånd til den velklede korpulente skikkelsen som fulgte etter... Så hørtes en høy røst fra giljotinen, men den druknet i en trommevirvel. Etterpå fikk jeg vite at det var kongens stemme, og at han hadde ropt: «— Franskmenn, jeg ser døer uskyldig... »

«Gjennom årene har jeg lært meg en stor sannhet — det gode kommer til å leve videre og vokse, og det onde kommer å gå under og dø. Det viktigste i livet er å finne seg i det som i ikke kan unnvikes og å holde fast ved det man tror er rett, og aldri fortvile. Nettopp i dette ligger kanskje den store forutsetningen for å kunne bli voksen — for menn, kvinner og nasjoner.»

(Sitat fra boken «*For ung for revolusjonen*», av Joanne S. Williamson, som handler om Babette Duplay, som var 14 år da revolusjonen brøt ut.)

Revolusjonskalenderen

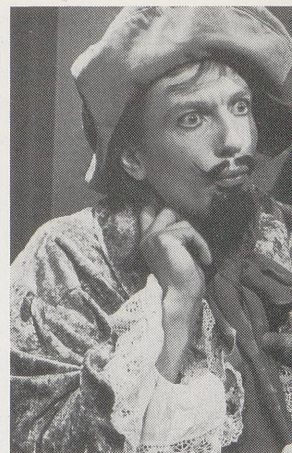
En ny æra var begynt. Med den franske revolusjon starter en ny tidsregning. 1792 ble år 1. Til og med månedene fikk nye navn. De tre høstmånedene fikk navnene: Vendémaire, Brumaire og Frimaire, som står for vinavling, tåke og frost. De tre vintermånedene ble kalt Nivôse, Pluvôse og Ventôse for snø, regn og vind. Vårmånedene ble kalt Germinal, Floréal og Prairial for spiring, blomstring og enger. De tre sommermånedene gav man navnene Messidor, Thermidor og Fructidor for slått, varme og fruktavling.

Den røde pimpernell

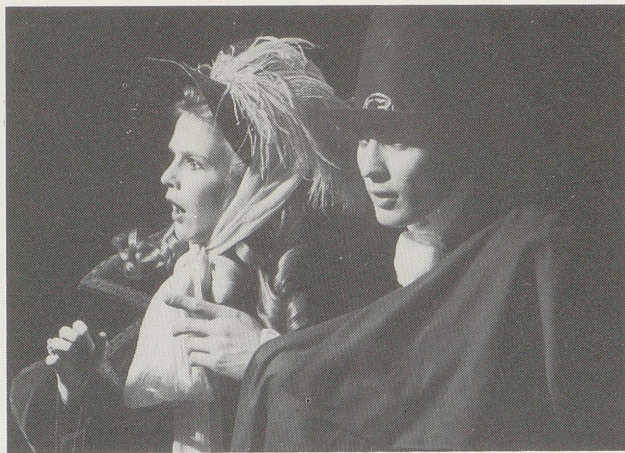
På norsk heter denne planten nonsblom og tilhører nøkleblomstfamilien. Den har sinoberrøde eller rosa kronblad (av og til også blå) som blir ca. 7 mm lange. Bladene er eggformede og sitter parvis på en glatt og firkantet stilk. Planten kan bli fra 5 til 25 cm lang.

Den røde pimpernell eller nonsblomen er ganske vanlig i Norge. Du finner den fra Oslo til Farsund og fra Sola til Kristiansund N. Den vokser langs strender og trives også i haver, på åkrer og enger.

I Europa er den røde pimpernell en helt vanlig blomst.

Engelske reaksjoner på revolusjonen

De første reaksjonene i England på revolusjonen var velvillige. Borgerlig frihet var det klassiske ideal i engelsk sosial utvikling. Flere trådte frem og erklærte sin begeistring for den franske frihetens sak. Men andre stemmer begynte også etterhvert å gjøre seg gjeldende. Edmund Burke, de engelske frihetsideers forkjemper, de opprørske amerikanske koloniers varme venn og forsvarer, hadde fulgt den franske revolusjonen med spent interesse, og ble stadig mer betenkt. I et brev til en fransk venn skrev han: «Dere har laget en revolusjon, men ikke en reformasjon. Dere har undertrykket monarkiet, men ikke gjenopprettet friheten. Når man skaper et skille mellom frihet og rettferdighet, er etter min mening ingen av dem sikre.» I 1790 utgav han skriftet «Tanker om revolusjonen i Frankrike», og i det fredlige engelske samfunn slo det ned som en bombe. Skriftet var en krigserklæring der Burke mobiliserte de engelske frihetsbegrepene og spilte dem ut mot de ideer som revolusjonens Frankrike søkte å sette i system. I England, erklærte han, rådde frihet under loven. Og han fikk rett da han spådde at revolusjonen, ville føre til partyranni, til økonomisk kaos, til borgerkrig og diktatur. Men han forsto ikke at revolusjonens ideer var sterke nok til å overleve disse krisene, og at de skulle komme til å bestemme Europas fremtid.

Grimberg, «Menneskenes liv og historie», bind 17.

MOTE — MOTE!

Også revolusjonen hadde sin mote. Med revolusjonen forsvinner rokokkoens krinoliner og kvinnenes fantastiske frisyre, som var at et slikt format at de ble utrolig tunge å bære. Både båter og landskap med bekker og trær fikk plass i hårlokkene.

De store pudrede parykkene og mennenes knebukser med silkestrømper ble sjeldnere fordi folk oppfattet dette som en demonstrasjon til fordel for bourbonerne — kongefamilien. Pudret til parykkene var mel, og det var ikke få kilo som ble brukt. Med økonomiske nedgangstider og høye matpriser ble pudringen sette på med ublide øyne. Mel skulle bli brød, ikke brukes som kosmetikk!

Etter at Ludvig 16. ble henrettet (21.1.1793), slo de radikales syn gjennom i moten — og et pudret hode kunne lett havne i giljotinen. En ekstremt gruppe av jakobinerne (arbeidernes parti) ville innføre en spesiell republikansk drakt bestående av galeislavens røde fygiske lue, en blå vest og lange hvite matrosbukser. Forslaget vant ikke frem, men mange bar likevel den røde luen — for et bart hode virket mistenkelig! Menn gikk i langbukser som ble kalt «sans culotte» (dvs. uten knebukser).

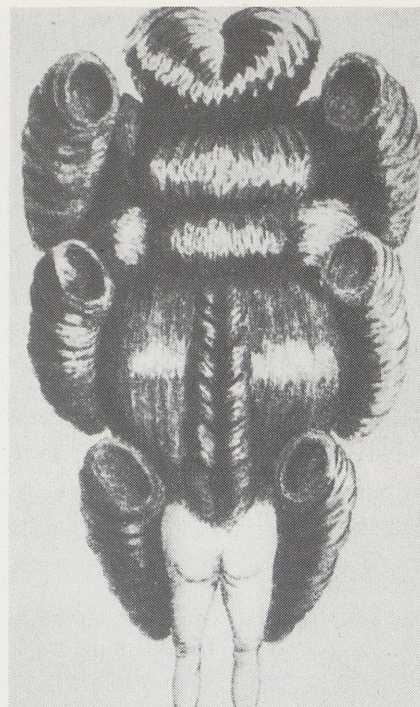
Idealet for revolusjonens menn og kvinner var antikkens Roma og Hellas. Marcus Brutus, som forsøkte å redde republikken gjennom mordet på Julius Cæsar, var alle franske ungdommers helt. «A la Titus» ble en populær frisyre, der korte lokker ble holdt på plass av et pannebånd.

Kvinnenes kjoler «à la greque» dominerte moten rundt 1793. Kjolene hang løst, og materialet som ble brukt, var så tynt og gjennomsiktig at kreasjonene kunne få plass i en lomme.

Denne enkelhet og utstuderte «letthet» forhindret ikke at de som hadde råd, kledde seg i kostbare stoffer. Imidlertid kunne man med litt slurvete påklledning og frisyre vise at man var «på folkets side».

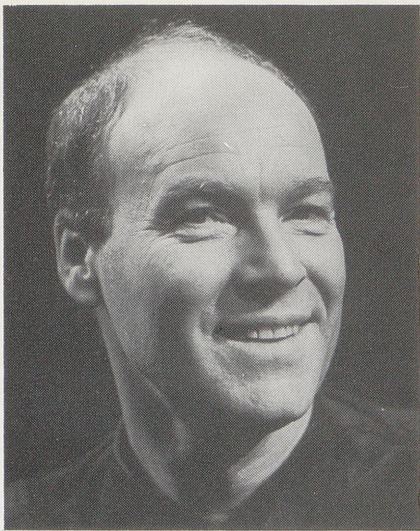

«A la Titus» – en populær frisyre under revolusjonen.

Fransk karikatur fra ca. 1775.

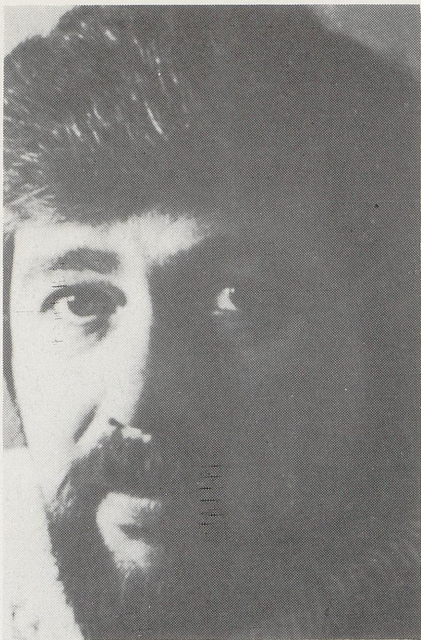

William

Foruten å være en velkjent moteskaper har William også laget kostyme til ca. 40 teater-, film- og fjernsynsforestillinger. Riksteatrets oppsetninger av *Kameliadamen*, *Victoria*, *Geografi* og *kjærlighet* m.fl. var også signert William. I *Den Røde Pimpernell* får vi se drakter fra slutten av 1700-tallet, dvs. Ludvig 16.'s stil, en mote som er mer moderat i sin utfoldelse enn den tidligere rokokkoen. Vi får også se glimt fra den franske revolusjonsmoten — stripete bukser, røde luer og «bondeskjorter». De franske gendarmenes uniformer er i trikolorens farger, rødt, hvitt og blått. Chauvelain — den franske statsrepresentant i London, er kledd i sort jakke og langbukser, som til å begynne med var drakten til tredjestanden i nasjonalforsamlingen. Drakten skulle være sort og enkel for å skille seg ut fra de geistliges lilla skrud og adelens gullbroderte klær. Chauvelains drakt kan sies å være en forgjenger til vår tids dress. Mannens klesdrakt har ikke forandret seg stort siden den tid.

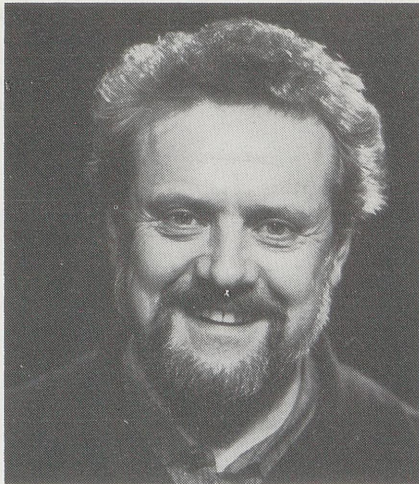

Tor Åge Bringsværd

Tor Åge Bringsværd debuterte i 1967, og har siden den gang skrevet en rekke romaner, novellesamlinger, billedbøker, tegneserier, skuespill, og han har skrevet for radioteater, film og fjernsynsteater. Tor Åge Bringsværd er oversatt til 10 språk og har fått en rekke litterære priser.

Den Røde Pimpernell er hans 10. skuespill på Riksteatret, og hans 8. urpremiere på teatret.

Dag Frogner

Dag Frogner er en av våre mest kjente scenografer. Han har hatt ansvaret for en rekke oppsetninger for Riksteatret, bl.a. *Flåten*, *Andorra*, *Gressenkemannen*, *Brand* og *Fuglelskerne*.

Om scenografien til *Den Røde Pimpernell* sier Dag Frogner: «Rytmen i en forestilling er meget viktig. For å oppnå hurtige sceneskift, har jeg valgt en løsning med enkle dekorelementer og lysbildeprosjeksjoner. Både dekorelementene og prosjeksjonene er bruddstykker fra et historisk riktig miljø. Jeg håper at tilskuerne, ved hjelp av mine antydninger opplever denne tids miljø.»

Per Chr. Revholt

Det er rokokkoens musikk som har inspirert Per Chr. Revholt til musikken i *«Den Røde Pimpernell»*. Men toner som får en til å tenke på Mozart, Bach og Händel, blandes også med effektlyd som f.eks. en bassklarinet som illuderer en tåkelur. Og vi fornemmer Londons tåke. Skumle trange bakgater — og overfall...

Med Riksteatrets oppsetning av *Mowgli* 1984 debuterte Per Chr. Revholt som komponist.

Ordliste

Trikoloren

Det franske flagg. Det tidligere hvite kongeflagget fikk under revolusjonen Paris bys røde og blå i tillegg.

Den røde lue

Symbol på friheten. En spiss rød lue i mykt stoff og med fremoverbøyet topp. Først som frihetssymbol i republikkens Roma etter mordet på Julius Cæsar. Jakobinerne gjorde lua til tegnet på den nye borgerlige frihet.

Sanskulotter

Navnet på den vanlige revolusjonære. De gikk i lange bukser. Ellers brukte overklassen knebukser. Sanskulottenes slagord var: «Frihet, likhet, brorskap — eller døden.»

Marseillaisen

Ble diktet og komponert natten mellom 25. og 26.4.-1792 av ingeniørkaptein Rouget de Lisle. Som krigs- og revolusjonssang for Rhin-hæren da den skulle marsjere mot Preussen og Østerrike, ble den kjent i Marseille, der den vakte begeistring ved en jakobinerfest. Byens bataljon opptok den og førte den til Paris. Snart gjorde den lykke over hele Frankrike, og er senere blitt landets offisielle nasjonalsang.

Nasjonalforsamlingen

Hadde erklært Frankrike som republikk. I Nasjonalforsamlingen stod to grupper mot hverandre — girondistene og jakobinerne.

Jakobinerene — egentlig et klengenavn som skriver seg fra at de hadde møter i et gammelt jakobinerkloster (dominikanerkloster) i Paris — stod for en hard revolusjonær kurs — mens Girondistene (eg.representanter fra distriktet Gironde) var mer dannede frihetssvermere, tidens salongradikale og stod for den mer moderate linje.

Velferdskomiteen

Ble opprettet av nasjonalforsamlingen for å frelse Frankrike fra krigens farer. Etter hvert overtok Robespierre ledelsen.

Revolusjonstribunalet

Gjennom revolusjonstribunalet, en domstol som skulle straffe revolusjonens motstandere, utøvde Robespierre sitt diktatur i revolusjonens redselsperiode fra 1792. Domstolen

hadde da ingen vitner, ikke noe forsvar, bare anklager. Dommene kunne ikke appelleres og straffen var som regel døden.

Giljotinen

Falløks oppkalt etter den franske lege Guillotin. Den ble innført ved lov i 1792 og ble brukt ved henrettelser i Frankrike helt til 1793.

Fouquier Tinville

1746—1795

Polititjenestemann og statsanklager. Ved hjelp av Revolusjonstribunalet medvirket han til å giljotinere 2774 mennesker. Ble henrettet sammen med 15 andre dommer i 1795.

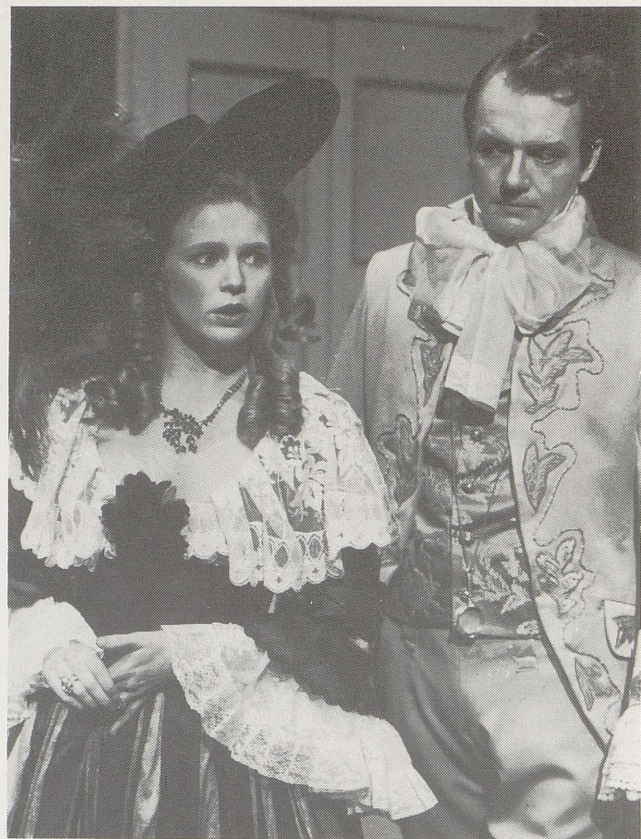
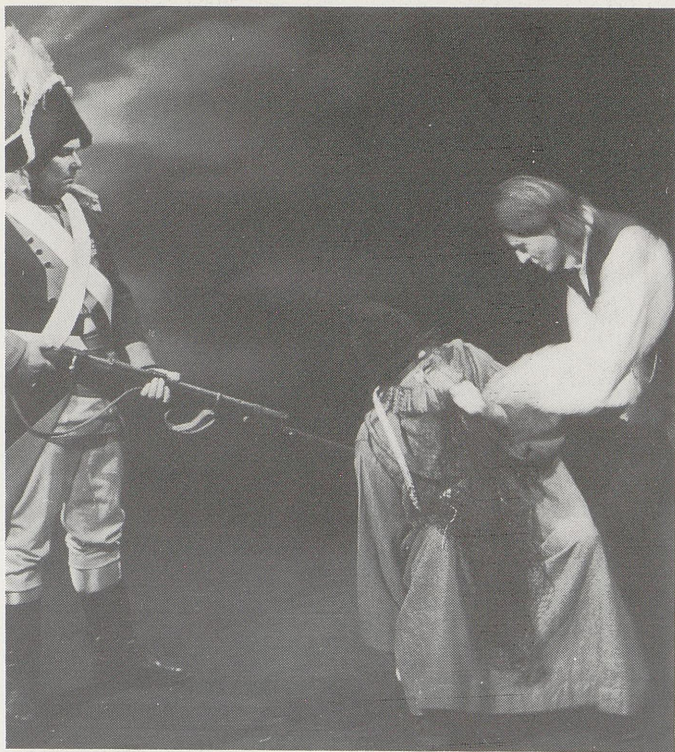
Ludvig 16.

Konge av Frankrike. Eneveldig 1774—1789. Fikk redusert makt i 1789. Flyktet med sin familie i 1791. Ble gjenkjent og ført tilbake til Paris. Suspendert i 1792. Avsatt samme år av Nasjonalforsamlingen og dømt til døden og giljotinert i 1793. Ble da kalt for Borger Capet. Noen måneder senere ble dronning Marie Antoinette henrettet.

Aristokratiet

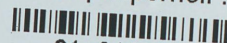
Adelen hadde sammen med presteskapet privilegier — det vil bl.a. si fritak for skatter, og retten til å kreve avgifter. Adelen utgjorde på denne tiden 400 000 personer av 23 millioner franskmenn.

Den røde pimpermell : dra

21g012754

Madam Giljotine

*Du kan høre gang på gang
om igjen i sang på sang
at dem synger vakre kvinners pris.
(Men) du kan søke fjern og nær
se dem med og uten klær
Ingen er som vår madam!*

*Vår madam, vår madam
hu er ærlig verdt en real dram.*

*Alle blir som rene lam
når de skuer vår madam
hennes rykte flyr fra land til land
Ja, hver greve og senjør
står i kø for hennes dør
hu tar pusten fra hver mann*

*Vår madam, vår madam
hu er ærlig verdt en real dram.*

*For når sannheten skal si's
har snart hele vårt Paris
mista hue sitt for vår madam
Hu er flott, ja, hu er fin
hu er madam Giljotine
Hu er ærlig verdt en dram!*

*Vår madam, vår madam
hu er ærlig verdt en real dram
Hu er flott, ja, hu er fin
hu er madam Giljotine
Hu er ærlig verdt en dram!*

Tor Åge Bringsværd

